

Sygn. akt IV Ka 47/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2015 roku.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w IV Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący SSO Ireneusz Grodek (spr.)

Sędziowie SO Agnieszka Szulc-Wroniszewska

del. SR Nadia Kołacińska - Sumińska

Protokolant sekr. sądowy Agnieszka Olczyk

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Piotrkowie Trybunalskim Violetty Włodarczyk

po rozpoznaniu w dniu 20 lutego 2015 roku

sprawy **M. Ł.**

oskarżonej z art. 278§1 kk w zw. z art. 275§1 kk w zw. z art. 276§1 kk w zw. z art. 11§2 kk w zw. z art. 31§2 kk

z powodu apelacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Rejonowego w Radomsku

z dnia 3 grudnia 2014 roku sygn. akt II K 328/14

na podstawie art. 437 § 2 kpk i art. 439 § 1 pkt 11 kpk **uchyla zaskarżony wyrok w stosunku do oskarżonej M. Ł. i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Radomsku;**

zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokata K. Z. kwotę 516,60 (pięćset szesnaście 60/100) złotych tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonej z urzędu w postępowaniu odwoławczym.

Sygn. akt IV Ka 47 / 15

UZASADNIENIE

M. Ł. oskarżona została o to, że w dniu 31 marca 2014 r. w R., w budynku apteki przy ul. (...), dokonała zaboru w celu przywłaszczenia pozostawionego na ladzie portfela z zawartością pieniędzy w kwocie 600 złotych, dowodu osobistego, prawa jazdy, karty emeryta ZUS, legitymacji emeryta, dowodu rejestracyjnego pojazdu P. (...) nr rej. (...) oraz polisy ubezpieczeniowej OC od tego pojazdu na personalia i na szkodę W. O., jednakże po przeprowadzeniu badań lekarzy psychiatrów i wydaniu opinii biegli stwierdzili, że w chwili popełnienia zarzuczonego jej czynu miała ograniczoną w stopniu znacznym zdolność do pokierowania swoim postępowaniem, tj. o czyn z art. 278 § 1 kk i art. 275 § 1 kk i art. 276 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 31 § 2 kk.

Wyrokiem z dnia 3 grudnia 2014 r. w sprawie II K 328 / 14 Sąd Rejonowy w Radomsku min.:

- oskarżoną uznał za winną zarzuczonego jej czynu i za to na podstawie art. 278 § 1 kk w zw. z art. 11 § 3 kk i art. 60 § 1 i 6 pkt 4 kk w zw. z art. 31 § 2 kk wymierzył jej karę 3 miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin miesięcznie;

- na podstawie art. 46 § 1 kk zobowiązał oskarżoną do naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz oskarżonego W. O. kwoty 600 złotych;

- zwolnił oskarżoną od kosztów sądowych.

Powyższy wyrok został zaskarżony przez obrońcę oskarżonej, która podniosła zarzuty:

- mającej wpływ na treść orzeczenia obrazy przepisów prawa procesowego, tj. art. 5 § 2 kpk, art. 4 kpk, art. 7 kpk i art. 410 kpk poprzez rozstrzygnięcie nie dających się usunąć wątpliwości na niekorzyść oskarżonej oraz dowolną, a nie swobodną ocenę przeprowadzonych dowodów, z pominięciem zasad prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego,

- błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mającego wpływ na jego treść, poprzez przyjęcie, iż oskarżona dopuściła się zarzucanego jej czynu, zwłaszcza wskutek przyjęcia, że zeznania świadków A. G. oraz W. O. w sposób wiarygodny odzwierciedlają przebieg czynu i wskazują na sprawstwo oskarżonej.

W konkluzji skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonej od zarzucanego jej czynu, względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wobec stwierdzenia tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej opisanej w art. 439 § 1 pkt 11 kpk – sprawę rozpoznano podczas nieobecności oskarżonej, której obecność była obowiązkowa – zaskarżony wyrok, niezależnie od podniesionych w apelacji zarzutów, podlegał uchyleniu, a sprawa winna być rozpoznana przez Sąd Rejonowy ponownie.

Postępowanie przygotowawcze było wszczęte i prowadzone w formie dochodzenia. W jego toku stwierdzono wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego oskarżonej, w związku z którymi poddano ją badaniu przez biegłych psychiatrów. W wydanej przez nich opinii przyjęto, że poczytalność oskarżonej w chwili popełnienia zarzucanego jej czynu była ograniczona w stopniu znacznym (w zakresie zdolności do pokierowania swoim postępowaniem). Stosownie do treści art. 325c pkt 2 kpk dochodzenia nie prowadzi się min. wówczas, gdy biegli lekarze psychiatrzy powołani do wydania opinii w sprawie stwierdzą, że poczytalność oskarżonego w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu lub w czasie postępowania jest wyłączona albo w znacznym stopniu ograniczona. Konsekwencją tego stanu rzeczy winno być przekształcenie prowadzonego postępowania z dochodzenia na śledztwo, wyłączające w dalszym toku sprawy jej rozpoznanie w postępowaniu sądowym w trybie uproszczonym (por. wyrok SN z dnia 25 lutego 2009 r., II KK 316 / 08, opubl. Legalis oraz komentarz do art. 325c kpk w: Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 297 – 467, tom II, red. prof. dr hab. Piotr Hofmański, Elżbieta Sadzik, dr hab. Kazimierz Zgryzek, rok wydania: 2011, wydawnictwo: C.H.Beck, wydanie: 4). Pomimo tego prokurator dokończył postępowanie przygotowawcze – bez przekształcenia jego formy – jako dochodzenie. Po wniesieniu aktu oskarżenia do Sądu Rejonowego w Radomsku Przewodniczący II Wydziału Karnego zarządził, iż sprawę kieruje do rozpoznania w trybie postępowania uproszczonego i takim też trybie została przeprowadzona w dniu 3 grudnia 2014 r. rozprawa, na której zapadł zaskarżony wyrok. Na rozprawę tę M. Ł. się nie stawiła, w związku z czym przeprowadzono ją pod jej nieobecność i wydano wyrok zaoczny. Wezwania na rozprawę M. Ł. nie podjęła – po podwójnej awizacji przesyłki uznano je za doręczone w trybie art. 133 § 1 i 2 kpk.

Stosownie do treści art. 469 kpk sąd rozpoznaje w trybie uproszczonym sprawy, w których było prowadzone dochodzenie. Jak jednak podkreśla się w doktrynie prawa karnego procesowego (por. komentarz do art. 469 kpk w: Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 468 – 682, tom III, red. prof. dr hab. Piotr Hofmański, Elżbieta Sadzik, dr hab. Kazimierz Zgryzek, rok wydania: 2011, wydawnictwo: C.H.Beck, wydanie: 4 oraz przywoływane tam szeroko orzecznictwo oraz piśmiennictwo) jeżeli postępowanie przygotowawcze wadliwie zostało przeprowadzone w formie dochodzenia zamiast śledztwa, to nie może to otwierać drogi do rozpoznania sprawy w postępowaniu uproszczonym. Sąd nie może w takich przypadkach, poprzez zastosowanie trybu uproszczonego, sankcjonować

nieprawidłowości wcześniejszej fazy postępowania. Drogę do postępowania w trybie uproszczonym otwiera jedynie „legalnie” przeprowadzone dochodzenie, zaś kwestia owej legalności podlega badaniu przez sąd w trybie art. 339 kpk przez pryzmat okoliczności wskazanej w § 3 pkt 3 tego przepisu. Innymi słowy, sąd zobowiązany jest badać przesłanki warunkujące dopuszczalność prowadzenia w danej sprawie postępowania uproszczonego nie tylko od strony formalnej (tj. korelacji formy prowadzonego w sprawie postępowania przygotowawczego ze wskazaniem trybu postępowania sądowego), ale także od strony materialnej (czy postępowanie przygotowawcze było legalne, tzn. odpowiadało wymogom ustawowym przewidzianym dla danego rodzaju postępowania). Jeśli do ujawnienia nieprawidłowości formy postępowania przygotowawczego (polegającej na przeprowadzeniu dochodzenia zamiast wymaganego śledztwa) dojdzie już po wstępnej kontroli sprawy w ramach art. 339 kpk, sąd powinien sprawę skierować do rozpoznania w trybie zwyczajnym, o ile nie skorzysta z możliwości, jaką daje art. 345 kpk (por. tezy do art. 325c i art. 469 kpk w przywoływanym wyżej komentarzu). Innymi słowy, uregulowanie przewidziane w art. 469 kpk należy odczytywać w ten sposób, że tylko legalnie prowadzone dochodzenie, pozbawione materialnej wadliwości, pozwala na uruchomienie w stadium jurysdykcyjnym postępowania uproszczonego (tak komentarz do art. 469 kpk w: Kodeks postępowania karnego. Komentarz. dr Katarzyna T. Boratyńska, dr hab. Adam Górski, dr Andrzej Sakowicz, dr Andrzej Ważny, Rok wydania: 2013 Wydawnictwo: C.H.Beck, Wydanie: 5, opubl. Legalis). Z powyższego wynika, iż w niniejszej sprawie – w sytuacji, gdy biegli lekarze psychiatrzy powołani do wydania opinii stwierdzili, że poczytalność oskarżonej w chwili popełnienia zarzucanego jej czynu była w znacznym stopniu ograniczona – wadliwe ukończenie postępowania przygotowawczego w formie śledztwa nie uprawniało Sądu I instancji do rozpoznania sprawy w trybie uproszczonym. Winien zostać wdrożony tryb postępowania zwyczajnego, a w nim – z racji art. 474 § 1 kpk – obecność oskarżonego na rozprawie głównej jest obowiązkowa, chyba że ustawa stanowi inaczej (np. w sytuacjach opisanych w art. 375 § 1 kpk, art. 376 kpk, 377 kpk, 390 § 1 kpk, art. 419 § 2 kpk). Przeprowadzenie rozprawy w dniu 3 grudnia 2014 r. pod nieobecność M. Ł. nie miało uzasadnienia w żadnym z przepisów, który stanowiłby wyjątek od reguły ujętej w art. 374 § 1 kpk. W tej sytuacji uznać należy, iż w omówionym wyżej układzie procesowym sprawę rozpoznano podczas nieobecności oskarżonej, której obecność była obowiązkowa, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą opisaną w art. 439 § 1 pkt 11 kpk, a którą sąd odwoławczy miał obowiązek uwzględnić z urzędu, niezależnie od podniesionych w apelacji zarzutów. Tożsame stanowisko zaprezentował SN w wyroku z dnia 21 sierpnia 2013 r. (IV KK 230 / 13, opubl. Legalis), podnosząc, iż „ zgodnie z treścią art. 374 § 1 kpk udział oskarżonego w rozprawie głównej jest, co do zasady (jeżeli ustawa nie stanowi inaczej), obowiązkowy. Złamanie zaś tej zasady kwalifikuje się – ze względu na szczególną wagę tego naruszenia – jako przesłanka uchylenia obciążonego taką wadą wyroku, i to już bez badania wpływu tej wady na jego treść (art. 439 § 1 pkt 11). Skoro więc niniejsza sprawa nie podlegała rozpoznaniu w trybie uproszczonym – w którym przewidziano odstępstwo od obowiązkowego udziału oskarżonego w rozprawie (art. 479 § 1 kpk) – lecz w trybie zwykłym, to nie ulega wątpliwości, że w konsekwencji zarzucanego naruszenia art. 469 kpk, w postępowaniu Sądu doszło do opisanego powyżej uchybienia w rozpoznaniu sprawy pod nieobecność oskarżonego. Obecność ta, zgodnie z treścią art. 374 § 1 kpk, była bowiem obowiązkowa ”.

W tej sytuacji, mając na uwadze treść art. 436 kpk, rozpoznanie zarzutów podniesionych w apelacji uznać należy za przedwczesne.